

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

VISSA TILL KONKURSLAGSTIFTNINGEN HÖRANDE FRÅGOR

AVGIVNA AV

INOM KUNGL. JUSTITIEDEPARTEMENTET
TILLKALLADE SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1920
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
[2520 20]

Till
Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet.

Genom proposition nr 82 framlade Kungl. Maj:t för innevarande års riksdag förslag till ny konkurslag och till lag om ackordsförhandling utan konkurs, ävensom till åtskilliga därmed sammanhängande författningar. I anledning av propositionen anhöll riksdagen i skrivelse den 18 maj 1920, med förklarande, att propositionen icke kunnat av riksdagen godkännas, att Kungl. Maj:t ville, efter verkställd utredning, framlägga dels förslag till ny konkurslag i huvudsaklig överensstämmelse med det för riksdagen framlagda förslaget, dock att därvid frågan om konkursförvaltningen borde tagas under förnyad omprövning, dels förslag till lag om ackordsförhandling utan konkurs.

Sedan Kungl. Maj:t därefter den 28 maj 1920 bemyndigat chefen för justitiedepartementet att tillkalla högst sju personer att i egenskap av sakkunniga biträda inom nämnda departement vid fortsatt behandling av frågan om ny konkurslag och vad därmed äger sammanhang, blevo den 21 juni 1920 undertecknade av dåvarande chefen för justitiedepartementet tillkallade att i sagda hänseende biträda inom departementet.

Efter slutförandet av det oss lämnade uppdraget få vi härmed vördsamtt avgiva redogörelse för de resultat, till vilka vi kommit. Därvid vilja vi till en början framhålla, att ehuru uppdraget formellt omfattar hela ifrågavarande lagstiftningsområde, vi dock med hänsyn till vad ovannämnda riksdagsskrivelse innehåller ansett oss böra utgå därifrån,

att vårt arbete borde begränsas till att huvudsakligen avse allenast frågan om konkursförvaltningen.

Huvudfrågorna angående konkursförvaltningen röra sättet för utseende av förvaltare och organ för kontrollen å förvaltningen. Av de båda alternativ, som i förra avseendet kunna komma i betraktande, förvaltarens utseende av konkursdomaren och förvaltareval av borgenärerna, hava vi ansett det senare, vilket kungl. propositionen i överensstämmelse med gällande rätt upptagit, icke böra frångås. Utan att vidare ingå på de olika skäl, som anförts för och emot de båda alternativen, — skäl, vilka utförligt utvecklats å ena sidan i konkurslagstiftningskommitténs förslag av 1911 och å andra sidan i sakkunnigas förslag av 1919, — vilja vi blott uttala såsom vår åsikt, att under nuvarande förhållanden förvaltningsorganisationen i en reformerad konkurslag bör grundas på de huvudprinciper, vilka kommit till uttryck i det för riksdagen framlagda förslaget till konkurslag. Borgenärerna böra alltså enligt vår mening bibehållas vid rätten att utse konkursförvaltare, och rättens ombudsman bör fortfarande vara det egentliga organet för kontroll å förvaltningen. Den senare frågan sammanhänger på det närmaste med den förra och synes, om sistnämnda princip för utseende av förvaltare godkännes, icke kunna besvaras annorlunda än nyss angivits. Till stöd för den ståndpunkt, vilken vi sålunda ansett oss böra intaga, må för övrigt allenast följande omständigheter särskilt framhållas. Den viktiga invändning mot principen om borgenärernas rätt att välja förvaltare, som går ut därpå, att denna rätt ofta skulle utövas av s. k. fullmakts-samlare i strid med borgenärernas verkliga intressen, har, vad beträffar huvudparten av de större konkurserna eller köpmanskonkurserna, huvudsakligen till följd av köpmannaföreningarnas verksamhet i stort sett förlorat sin betydelse. Vidare äger den omständigheten enligt vårt förmenande en mycket stor, ja avgörande vikt, att det föreligger ett trängande behov av en reform, som sträcker sig över konkurslagens hela område, och att detta behov svårigen kan för närvarande tillgodoses, med mindre den nuvarande förvaltningsorganisationens huvudgrunder beträffande tillsättande av förvaltningsfunktionärer bibehållas.

Då, så vitt vi kunna döma, det inom den sålunda givna ramen mycket väl låter sig göra att åstadkomma regler för förvaltningen, vilka tillfredställa berättigade anspråk, blir vår uppgift väsentligen endast den att se till, huruvida anmärkningar, som framställts mot särskilda punkter i det för riksdagen framlagda konkurslagsförslagets förvaltningsbestämmelser, äga fog för sig, och, i den mån så befinnes vara fallet, underkasta förslaget erforderlig omarbetning.

Berörda anmärkningar torde i huvudsak kunna sammanfattas på följande sätt.

I. Förslaget erbjuder icke tillräckliga garantier för att antalet förvaltare icke kommer att överstiga det strängt nödvändiga.

II. Bestämmelsen om konkursdomarens rätt att ingripa till förhindrande av ett olämpligt förvaltareval är ej sådan, att konkursdomaren kan på grund av densamma komma att göra bruk av denna rätt annat än i sällsynta undantagsfall.

III. Det kan befaras, att förvaltningsarvodena enligt förslaget skulle komma icke att understiga utan snarare att överstiga de nuvarande, därvid i det senare avseendet särskilt är att märka, att då förslaget synes förutsätta, att till rättens ombudsmän tagas advokater, samt väsentligt utvidgat ombudsmannens åligganden, en stegring av dennes arvode ej är utesluten, en stegring, som i sin ordning skulle kunna draga med sig en motsvarande höjning av förvaltarearvodet.

IV. Rättens ombudsmans förvaltningsfunktioner hava över hövan utvidgats, och det kan ifrågasättas, huruvida detta låter sig förena med hans ställning såsom opartiskt kontrollorgan.

Vad den första anmärkningen beträffar lärer det vara ställt utom allt tvivel, att en av de viktigaste, kanske rent av den viktigaste anledningen till att förvaltningskostnaderna med tillämpning av nu gällande konkurslag ej sällan uppgått till oskäligen belopp är att söka däri, att ett större antal förvaltare än nödigt utsetts. I regel tillsätts två eller flere förvaltare, fastän i flertalet fall blott en erfordras, något som bland annat framgår däraf, att utredningsarbetet i verkligheten ofta nog handhaves blott av en av de utsedde. Att den nya konkurslagen bör innehålla en regel, som, så vitt sådant i lagstiftningsväg låter sig göra, bereder trygghet mot missbruk i förevarande avseende, ligger i öppen dag. Att därvid gå så långt som de tyska och österrikiska konkurslagarna, vilka icke känna till förvaltning under samnad hand och sålunda över huvud icke medgiva, att mer än en förvaltare utses, under annan förutsättning än att förvaltningen delas, torde väl knappast vara tillrådligt för svenska förhållanden. Därest en dylik anordning genomfördes, finge för övrigt göras undantag för solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs; enligt lagen den 18 september 1903 skall i sådan konkurs det allmänna ombudet alltid handhava förvaltningen under samnad hand med en eller flere enligt konkurslagen utsedda förvaltningsfunktionärer, och ändring häri torde icke kunna ifrågasättas. Det bör emellertid i lagen uttryckligen fastslås, att

i vanliga fall blott en förvaltare skall tillsättas och att sålunda ett flertal förvaltare ej må utses annat än undantagsvis.

Granskar man förarbetena till det för riksdagen framlagda förslaget, finner man, att vikten av att förvaltarnes antal nedbringas ingalunda förbisetts; såväl i 1911 års kommittéföreläggning (sid. 276, 284, 287) som i det uti statsrådsprotokollet för den 10 oktober 1919 intagna anförande, vari dåvarande statsrådet och chefen för justitiedepartementet hemställde om remiss till lagrådet av 1919 års sakkunnigförslag (kungl. propositionen nr 82, sid. 156), betonades angelägenheten av att förvaltarnes antal icke överstege det nödvändiga. Stadgandet i förslaget 41 §, att mer än en förvaltare ej må utses, där det ej med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet prövas oundgängligen nödvändigt, står väl också i full överensstämmelse med den tankegång, åt vilken här ovan givits uttryck. Men å andra sidan torde det nog vara möjligt att giva stadgandet en avfattning, som ännu skarpare bär fram denna tankegång. För att såvitt möjligt förhindra, att stadgandet tillämpas annorlunda än avsetts, hava vi därför funnit oss böra föreslå en sådan omformulering av detsamma, att tillsättandet av mer än en förvaltare alldeles otvetydigt utmärkes såsom ett undantagsfall, som icke må anses vara för handen annat än då en delning av förvaltningen funnits erforderlig eller annan särskild anledning till en ökning av förvaltarnes antal föreligger. Genom en något ändrad uppställning av ifrågavarande paragraf har detta ytterligare betonats. Den föreslagna omformuleringen av 41 § har föranlett någon ändring av 52 §, så vitt i sistnämnda paragraf är fråga om vem som har att taga initiativet till delning av förvaltningen.

I konkurslagsförslaget 45 § stadgas bland annat, att då någon, på vilken borgenärernas val fallit, är olämplig att handhava konkursboets förvaltning, det tillkommer konkursdomaren att utse förvaltare i stället för den sålunda valde. Befogenheten av den under II här ovan omnämnda, mot avfattningen av detta stadgande riktade anmärkningen kan enligt vårt förmenande icke helt förnekas. Då det för konkursdomaren helt naturligt måste vara mindre angenämt att förklara en måhända oförvitlig person olämplig att vara förvaltare, talar en viss sannolikhet för antagandet, att konkursdomaren skall underlåta att göra ett dylikt uttalande, därest ej vederbörandes olämplighet är alldeles uppenbar. Till ett dylikt resultat kan också medverka, att i stadgandet icke otvetydigt uttalats, att det är konkursdomarens ovillkorliga plikt att av eget initiativ pröva frågan om den valdes lämplighet. En annan tolkning av föreskriften kommer visserligen, såsom av förarbetena framgår (kungl. propositionen

nr 82, sid. 154 och 370), i strid med vad lagstiftaren velat inlägga i densamma, liksom tolkningen icke låter sig väl förena med stadgandet i 42 § första stycket, som uppenbarligen förutsätter, att konkursdomaren städse i sista hand skall tillse, att den eller de, åt vilka förvaltningen anförtros, äga sådan insikt och erfarenhet, som med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet erfordras för förvaltningens behöriga handhavande. För att emellertid bringa ifrågavarande stadgandes mening till skarpare uttryck samt framhäva dess samband med 42 § första stycket hava vi verkställt en omarbetning av 45 § andra stycket. I sammanhang härmed har det syntts lämpligt att göra någon jämkning i avfattningen av 42 § första stycket.

Vid 45 § har jämväl tagits under övervägande, huruvida icke konkursdomarens inflytande på förvaltarevalet bör ökas på det sätt, att den i förslaget 178 § förekommande regeln, att där någon vid förvaltareval erhållit majoritet med hänsyn till fordringsbeloppen men ej minst en fjärdedel av rösterna, efter antalet räknat, den mening skall gälla, som konkursdomaren biträder, ändras så, att nämnda kvotdel höjes. Det har syntts lämpligt höja kvotdelen till en tredjedel, en ändring, som för övrigt så tillvida förordats i vissa från näringsidkarehåll avgivna yttranden över konkurslagstiftningskommitténs preliminära förslag av år 1910, som däri ifrågasatts att beträffande förvaltningsfrågor i allmänhet vidtaga en dylik ändring. Genom att på detta sätt en speciell omröstningsregel uppställts för förvaltarevalet har det blivit nödvändigt att upptaga denna regel redan i 45 §, vilket föranlett jämkning av ordalagen i 178 §. Vissa redaktionella ändringar hava tillika företagits i 43 § och i 45 § första stycket.

Vad beträffar frågan, huruvida förslaget tillräckligt effektivt tillgodoser kravet på att konkursfunktionärernas arvoden icke överstiga skäligen belopp, så må ej förbises, att avgörande härför i främsta rummet är det sätt, varpå domstolarna må anses komma att utöva den dem i förslaget tillagda rätten att bestämma arvoden. Med kännedom om den stränghet, varmed domstolarna i rättegångsmål pläga pröva parternas kostnadsersättningskrav, torde det icke vara att befara, att domstolarna skulle bli benägna för en otillbörlig slapphet vid bedömandet av arvodeskrav från konkursfunktionärernas sida. Genom jämkningar i vissa paragrafer i förslaget ha vi sökt bereda ytterligare garantier i förevarande hänseende. Sålunda har 82 § andra stycket något omformulerats i ändamål att skarpare betona domstolens plikt att icke fastställa för högt arvode samt i 84 § införts bestämmelse om skyldighet för arvodesberättigad att vid ansökningen om arvode foga

specificerad räkning. Särskilt den senare bestämmelsen synes vara av värde; domstolen tvingas att i detalj pröva vederbörandes arvodesanspråk och kan ej inskränka sig till att fastställa en på ett ungefär beräknad klumpsumma. Det har under våra överläggningar ifrågasatts, huruvida icke en ännu mera effektiv utväg vore att efter utländskt mönster binda domstolarna vid en efter behållningens storlek graderad, i administrativ ordning fastställd normaltaxa, från vilken domstolarna dock skulle äga att avvika, då uppdraget krävt särskilt arbete eller utförts med särskild omsorg och skicklighet. Då emellertid enligt den mening, som omfattas av de flesta av oss, de olägenheter, med vilka en dylik anordning synes vara förbunden, överväga de fördelar, som därav skulle kunna vara att förvänta, ha vi icke ansett oss böra förorda densamma. Det vore givetvis ej möjligt att i en taxa sätta arvodesbeloppen lägre än att de i ett medeltal fall komme att utgöra skäligen ersättning. Frånsett det synnerligen godtyckliga i en sådan bestämning av beloppen, är det all anledning antaga, att hos domstolarna en utpräglad benägenhet skulle yppa sig att utan vederbörlig hänsyn till förhållandena i det särskilda fallet mekaniskt följa taxan. Detta skulle medföra, att i många fall arvodena bleve högre än tillbörligt vore, medan åter i andra fall de icke utgjorde tillräcklig ersättning. Där det senare inträffade, skulle det otvivelaktigt hava till följd, att den eggelse till energiskt och omsorgsfullt arbete, som hoppet om ett efter arbetets omfattning och beskaffenhet utmätt arvode tydligen innebär, skulle försvinna. Skulle det emellertid vid den nya konkurslagens tillämpning mot förmodan visa sig, att domstolarna icke tillfredsställande utöva sin rätt att bestämma ifrågavarande arvoden, synes frågan om införandet av en normaltaxa böra tagas under förnyad omprövning.

Då man vidare trott sig kunna befara, att förslaget genom att höja fordringarna på rättens ombudsmans kompetens och utvidga hans verksamhet rent av skulle kunna medföra en ökning av ombudsmannaarvodena, torde man icke hava tillräckligt beaktat, att rättens ombudsmans arvode synnerligen ofta för närvarande bestämmes icke med hänsyn till vad ombudsmannen själv uträttat utan allenast med hänsyn till vad sysslomännen erhålla. Rättens ombudsman uppbär sålunda, oavsett i vad mån han ägnat sina krafter åt konkursutredningen, lika mycket eller obetydligt mindre än en var av sysslomännen. Även med förslagets bestämmelser kommer rättens ombudsman att få väsentligt mindre att göra än förvaltaren. Att antalet av de åligganden, som lagts på ombudsmannen, är stort, har endast skenbart betydelse i här ifrågavarande hänseende. Tänker man på varje konkurs för sig, kan såsom regel endast en ringa del av dessa åligganden förekomma. Då nu rättens ombuds-

män sannolikt komma att utses bland personer, vilka hava ungefär samma fordringar på arvode som de blivande förvaltarne, måste förslaget, därest domstolarna på vederbörligt sätt handhava sin bestämmanderätt, medföra minskning jämväl av ombudsmannaarvodena. Förbises må för övrigt icke, att vissa av de befogenheter, som enligt förslaget tillkomma rättens ombudsman, enligt gällande rätt äro överlämnade åt borgenärerna och att förslaget därför bör leda till en minskning av de med borgenärssammanträdena förknippade kostnaderna.

För att kunna bedöma befogenheten av den ovan under IV anförda huvudanmärkningen mot förslaget måste man först göra klart för sig, vilka de *nya* förvaltningsfunktioner äro, som enligt förslaget tillkomma rättens ombudsman.

Dessa förvaltningsfunktioner äro följande:

1. Rättens ombudsman har att, då flere förvaltare finnas och till följd av meningsskiljaktighet dem emellan beslut ej kan åstadkommas, skilja emellan förvaltarne (52 § fjärde stycket).

2. Rättens ombudsmans samtycke erfordras för att förvaltaren, då uppskov med försäljning av boets egendom äger rum, må kunna avslå förmånsberättigad borgenärs krav på försäljning genom konkursboets försorg av den egendom förmånsrätten avser (67 § andra stycket).

3. Rättens ombudsmans samtycke erfordras för att förvaltaren må äga påfordra inställandet i visst fall av exekutiv försäljning å fast egendom, fartyg eller gods i fartyg, ävensom för att förvaltaren må äga underlåta att föranstalta om försäljning av fast egendom i fall, då enligt förvaltarens uppfattning anledning är till antagande, att exekutiv auktion ej kommer att leda till försäljning (68 §, 70 § andra stycket).

4. Rättens ombudsmans samtycke erfordras för att förvaltaren må äga att kungöra auktion i mindre utsträckning än i allmänhet är föreskrivet (76 §).

5. Rättens ombudsman äger att i visst fall påkalla, att ett efter första borgenärssammanträdet ingivet ackordsförslag hänskjutes till borgenärernas prövning (152 §).

6. Rättens ombudsman skall hava inseende över upprättandet av den berättelse, som omförmåles i 55 §.

7. Rättens ombudsman har att bestämma om underhåll åt gäldenären, ävensom avgöra, i vilken utsträckning för gäldenären och hans familj nödiga lösören må utlämnas till gäldenären (98 §).

8. Rättens ombudsmans samtycke erfordras för inledande eller fullföljande av rättegång, lagsökning och skiljedomsförfarande, ävensom för fullföljande i högre rätt av jävsfråga (79, 113 §§).

9. Rättens ombudsmans samtycke erfordras för fortsättande av gäldenärens rörelse (60 §).

10. Rättens ombudsman och förvaltaren kunna för en tid av högst sex månader från första borgenärssammanträdet besluta uppskov med försäljning av boets egendom eller med indrivning av dess fordringar, ävensom, då uppskov beslutits, för förnyad prövning till borgenärerna hänskjuta dylik fråga (64, 65, 77 §§).

11. Rättens ombudsmans samtycke erfordras för försäljning av fast egendom i annan än exekutiv ordning och av lös egendom under hand (70 § första stycket, 71 § första stycket).

12. Rättens ombudsmans samtycke erfordras för förlikning rörande lös egendom (78 §).

De under 1—5 nämnda åliggandena sakna större betydelse, enär de torde kunna ifrågakomma allenast i ett mycket ringa antal konkurser; de kunna därför i detta sammanhang lämnas å sido. Att undantaga något av dem från rättens ombudsmans kompetensområde har icke synts oss tillrådigt. Det under 6 upptagna åliggandet är likaledes föga betydande. Det under 7 anmärkta ärendet är knappast ett rent förvaltningsärende. Rättens ombudsman har här att skilja emellan gäldenärens och borgenärernas olika intressen, en uppgift, som icke gärna kan tilldelas förvaltaren, vilken har att företräda sistnämnda intresse, och ej heller lämpligen torde böra i första hand överlämnas åt rätten; enligt förslaget kan den med ombudsmannens beslut missnöjde påkalla rättens prövning därav. Vad beträffar den under 8 omförmälda befogenheten torde behovet av korrektiv mot att kostsamma rättsliga åtgärder utan tillräckliga skäl vidtagas och fördelen av att härutinnan kunna tillgodogöra sig rättens ombudsmans juridiska sakkunskap vara så obestridliga, att det icke lärer kunna ifrågasättas att på denna punkt vidtaga någon ändring i förslaget. Det må tillika erinras om att bristande samtycke från ombudsmannens sida icke förhindrar förvaltaren att vidtaga ifrågavarande rättsliga åtgärder utan allenast medför, att förvaltaren blir personligen ansvarig för kostnaderna. Vad slutligen vidkommer de under 9—12 berörda åtgärder, till vilka ombudsmannens samtycke erfordras, höra dessa till de viktigaste, som kunna förekomma under en konkursutredning. Därest rättens ombudsmans verksamhet såsom kontrollorgan icke skall vara inskränkt till huvudsakligen allenast kassakontrollen, är det nödvändigt, att han erhåller tillfälle att, innan förvaltaren vidtager dylika viktiga åtgärder, framkomma med de erinringar, vartill han kan finna sig befogad, och att göra detta på ett sådant sätt, att hans erinringar icke utan vidare kunna lämnas obeaktade. Något mera innehålla stadgandena i själva verket icke. Rättens ombudsmans vägran att samtycka till en av förvaltaren föreslagen åtgärd

av här ifrågavarande art medför nämligen icke, att åtgärden över huvud icke må företagas utan allenast att frågan skall hänskjutas till borgenärerna. Och att förvaltaren, som är borgenärernas förtroendeman, i allmänhet har större möjligheter än rättens ombudsman att vinna borgenärerna för sin mening, ligger i öppen dag.

Enligt vår uppfattning kan det icke betraktas såsom en verklig olägenhet, att rättens ombudsman får på detta sätt med förvaltaren dela ansvaret för vissa förvaltningsåtgärder. I varje fall synes den föreslagna anordningen, som tvingar rättens ombudsman att uppmärksamt följa förvaltningen, vara att föredraga framför gällande konkurslags system att ställa ombudsmannen så gott som helt utanför denna. Såsom erfarenheten givit vid handen, har detta lett därtill, att någon verklig förvaltningskontroll ej utövats. Till det sagda må läggas, att de förvaltningsfunktioner, som tillagts rättens ombudsman, icke, så vitt vi funnit, äro av den beskaffenhet, att de kunna sätta hans vilja och förmåga att öva egentlig kontroll över det sätt, varpå förvaltarne fullgöra sina åligganden, i fara.

De delar av det för riksdagen framlagda konkurslagsförslaget, som icke behandla konkursförvaltningens organisation, hava liksom övriga förslag med hänsyn till den begränsning, som vårt uppdrag måste anses äga, endast i ringa omfattning av oss upptagits till granskning. I fråga om nedan omförmälda stadganden hava emellertid ändringar föreslagits.

För att förhindra att, såsom nu ofta lärer ske, gäldenärens böcker under konkursen av honom på sådant sätt kompletteras, att man icke efteråt kan fastställa böckernas innehåll vid tiden för konkurstillståndets inträde, har i 54 § i konkurslagsförslaget upptagits föreskrift, att den enligt 43 § i samma förslag utsedde förvaltaren, som ju är pliktig att så snart ske kan omhändertaga gäldenärens böcker, skall, då gäldenären är köpman, å lämpligt ställe förse hans handelsböcker med anteckning om dagen för omhändertagandet. »Lämpligt ställe» för anteckningen torde, särskilt i fråga om de i lag föreskrivna handelsböcker, som vid konkurstillståndets inträde icke avslutats, i regel vara platsen omedelbart efter sista införingen.

97 § första punkten i konkurslagsförslaget har ändrats till överensstämmelse med den nya lydelse motsvarande stadgande i 30 § konkurslagen erhållit enligt lag den 11 juni 1920.

Ordalagen i 179 § i konkurslagsförslaget hava något jämkats i avsikt att tydligt utmärka, att om en fordran delvis är uppenbart ogrundad, rösträtt icke må utövas för sådan del av fordringen.

Då konkurs, vilken omfattar fartyg, som blivit infört i fartygsregistret, eller lott i fartyg, upphört i följd av ackord, förlikning eller avskrivning utan att fartyget eller fartygslotten gått till försäljning, bör givetvis gäldenären eller senare ägare, i likhet med vad som gäller rörande fast egendom, kunna påfordra, att den anteckning, som på grund av föreskriften i 21 § i konkurslagsförslaget skett om konkursen, varder avförd. 198 § i samma förslag har därför omarbetats i ändamål att låta den reglera jämväl nyssnämnda fall. Den sålunda verkställda ändringen torde medföra, att i 25 § av förordningen den 18 oktober 1901 angående registrering av svenska fartyg måste införas bestämmelse om att i fartygsregistret skall göras anteckning, då till kommerskollegiet i enlighet med det föreslagna stadgandet inkommer av vederbörligt bevis åtföljd anmälan om det i stadgandet avsedda förhållandet.

I förslaget till lag om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas har, under förutsättning att konkurslagsförslaget kommer att framläggas för 1921 års riksdag, såsom dag för den nya konkurslagens ikraftträdande föreslagits den 1 januari 1922.

I 4 § av förslaget till lag om ackordsförhandling utan konkurs har bestämmelsen, att auktoriserad handelskammare skall äga att utan särskilt tillstånd bemyndiga god man vid ackordsförhandling, utbytt mot föreskrift, att sådan handelskammare skall äga att lika med förening av näringsidkare hos Konungen söka tillstånd att meddela dylikt bemyndigande. Ändringen har vidtagits för att förhindra, att god man bemyndigas av handelskammare, som i övrigt ej ägnar sig åt ackordsverksamhet och därför icke kan vederbörligen övervaka av densamma bemyndigad god man. Att på sätt av Stockholms Köpmannaförening föreslagits i lag intaga föreskrift om att tillstånd enligt berörda paragraf icke må meddelas förening av näringsidkare, som icke i sig innesluter minst ett visst antal engrosköpmän eller fabriksidkare, har icke syntts erforderligt. Det torde emellertid vara otvivelaktigt, att det även utan ett sådant stadgande i första hand blir de större köpmannaföreningarnas gode män, som komma att anlitas vid köpmäns ackordsförhandlingar.

I sista stycket av sistnämnda paragraf har såsom en följd av den nya lagstiftningen om adoption den ändring vidtagits, att adoptivförhållandet i jävsavseende förklarats skola anses lika med skyldskap emellan föräldrar och barn.

I ingressen till förslaget till lag om ändring av vissa bestämmelser i lagen den 1 juli 1898 om boskillnad har införts dagen för den där åberopade, numera promulgerade lagen om införande av nya giftermålsbalken.

Rubriken till förslaget till lag om ändrad lydelse av 2, 5, 6, 9, 11 och 12 §§ i förordningen den 18 september 1862 huru gäld vid dödsfall betalas skall m. m. har ändrats till överensstämmelse med den nya lydelse densamma erhållit enligt lagen den 11 juni 1920, varjämte i ingressen till samma lagförslag dagen för sistnämnda lag, som där åberopats, blivit angiven.

I 22 § av lagen den 22 juni 1920 med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m. har termen »egendomsavträdet» använts på ett sätt, som icke överensstämmer med konkurslagsförslagets terminologi. Förslag till ändrad lydelse av nämnda paragraf har därför utarbetats, vilket ändringsförslag med hänsyn till angelägenheten av att berörda lag erhåller en enhetlig terminologi föranlett jämväl förslag till ändring av 5 § i samma lag.

I enlighet med vad sålunda anförts få vi vördsamt överlämna *dels* förslag till ny avfattning av

1) 41, 42, 43, 45, 52, 54, 82, 84, 97, 178, 179 och 198 §§ i förslaget till konkurslag;

2) 1 § i förslaget till lag om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas;

3) 4 § i förslaget till lag om ackordsförhandling utan konkurs;

4) ingressen till förslaget till lag om ändring av vissa bestämmelser i lagen den 1 juli 1898 om boskillnad;

5) rubrik och ingress till förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 5, 6, 9, 11 och 12 §§ i förordningen den 18 september 1862 huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvagörelse;

och *dels* förslag till lag om ändrad lydelse av 5 och 22 §§ i lagen den 22 juni 1920 med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.

Särskilt yttrande av undertecknad Kallenberg bifogas.

Stockholm den 7 september 1920.

E. KALLENBERG.

SVEN LAWSKI.

CARL ARHUSIANDER.

GUSTAF BOMAN.

D. HANZÉN.

J. G. WALLIS.

JOHN TJERNELD.

Förslag
till
Konkurslag.

41 §.

Gäldenärs till konkurs avträdde bo skall omhänderhavas av en eller flere förvaltare, som utses i den ordning nedan stadgas. Antalet förvaltare bestämmes av konkursdomaren. Ej må mer än en förvaltare finnas, där ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser förvaltningen oundgängligen böra delas eller det eljest i särskilt fall vara oundgängligen nödvändigt, att mer än en förvaltare utses.

Då fråga är om utseende av förvaltare enligt 45 eller 48 §, må konkursdomaren ej fatta beslut rörande antalet förvaltare innan borgenärerna erhållit tillfälle att yttra sig därom.

42 §.

I fråga om utseende av konkursförvaltare gälle, att den eller de, åt vilka förvaltningen anförtros, skola äga sådan insikt och erfarenhet, som med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet erfordras för förvaltningens behöriga handhavande.

Konkursförvaltare må ej den vara, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd; ej den som är förklarad ovärdig att vidare nyttjas i rikets tjänst eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej heller den, som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Rättens ordförande eller i stad annan ledamot av rätten må ej vara

konkursförvaltare; ej heller må på landet någon, som biträder domaren i hans ämbetsgöromål, eller i stad någon, som är anställd vid rätten, vara konkursförvaltare.

43 §.

Då konkurs uppstått, skall konkursdomaren utan dröjsmål utse förvaltare att omhändervärd boet till dess vid första borgenärssammanträdet borgenärerna valt förvaltare och, där de utsett annan, denne tillträtt befattningen.

45 §.

Vid första borgenärssammanträdet välje borgenärerna förvaltare att i stället för den enligt 43 § utsedde förvaltaren omhändervärd konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i 52 § är stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning skall vara delad, skall förvaltare väljas särskilt för varje del av förvaltningen. Såsom borgenärernas beslut gälla den mening, varom bland närvarande borgenärer de förena sig, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, så framt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en tredjedel av de röstande. Kan beslut på sådant sätt ej åstadkommas, gälla den mening konkursdomaren biträder.

Konkursdomaren skall tillse, att icke någon, på vilken borgenärernas val fallit, är obehörig att vara förvaltare jämlikt 42 § andra eller tredje stycket eller i saknad av sådan insikt och erfarenhet, som avses i 42 § första stycket, eller eljest icke lämplig att handhåva förvaltningen. Där sådant fall föreligger, åligger det konkursdomaren att utse annan förvaltare i stället för den av borgenärerna valde.

Kommer icke någon borgenär tillstädes, varde förvaltare tillsatt av konkursdomaren.

52 §.

Där konkursdomaren finner delning av konkursboets förvaltning emellan flere förvaltare böra äga rum, ankomme på honom att därom förordna; och bestämme konkursdomaren därvid tillika, efter vilka grunder delningen skall ske. Rättens ombudsman, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om delning av förvaltningen.

Hava flere förvaltare förvaltningen odelad, må de ej annorledes än samfällt avhända boet någon rättighet eller vidtaga åtgärd, som kan för boet medföra någon förpliktelse.

Äro förvaltarne två och kunna de ej enas beträffande åtgärd eller beslut, som enligt denna lag på dem ankommer, eller äro förvaltarne

flere än två och föreligger ej flertal för viss mening, skall saken hänskjutas till ombudsmannen, och gälla den mening han biträder.

Då flere förvaltare utsetts, skola de bland sig välja en att i fall, som avses i denna lag, mottaga meddelanden eller handlingar, som skola tillställas förvaltaren, ävensom förvara handlingar, som böra hållas tillgängliga. Om val, som nu sagts, skola konkursdomaren och ombudsmannen underrättas.

54 §.

Den enligt 43 § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan ej mindre omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är köpman, i hans handelsböcker å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet, än även förrätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress, så ock å nämnda böcker och handlingar. Där så befinnes nödigt, må förvaltaren för bouppteckningsförrättningen anlita sakkunnigt biträde. I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga. Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.

Då bouppteckning upprättas av förvaltaren, skall ett exemplar därav tillställas konkursdomaren inom en vecka från det beslutet om egendomsavträde meddelades. Möter i något fall hinder härför, åligge förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren förteckning å borgenärerna, upptagande varje borgenärs namn, boningsort och postadress, samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Godkänner förvaltaren till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, göre anmälan därom inom tid, som nyss sagts.

82 §.

Arvode till rättens ombudsman och till förvaltare bestämmes av rätten; äro flere förvaltare, skall för envar bestämmas särskilt arvode.

Sådant arvode må icke sättas till högre belopp än som med avseende å det arbete uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet, varmed det utförts, samt boets omfattning må anses utgöra skäligen ersättning för uppdraget.

Ej må arvode efter tid räknas.

84 §.

Arvode till rättens ombudsman och till förvaltare bestämmas efter därom hos konkursdomaren gjord framställning från den till arvode berättigade; och bör, där det lämpligen kan ske, arvode på en gång bestämmas för samtliga därtill berättigade. Framställning, som nyss sagts, skall angiva det belopp, som i arvode fordras, och, där bestämmande av särskilt arvode för viss egendom kan ifrågakomma, jämväl det belopp, som i sådant avseende äskas. Vid framställningen skall fogas ej mindre redogörelse för det arbete uppdraget medfört än även specificerad räkning, utvisande det fordrade beloppets fördelning på de olika förvaltningsåtgärderna. Har förvaltare för viss förvaltningsåtgärd, såsom för rättande av bouppteckning, utförande av rättegång, hållande av auktion eller dylikt, anlitat annan och har gottgörelse därför tillgodoförts denne eller har ersättning för utgifter tillgodoförts rättens ombudsman eller förvaltare, skall sådant angivas i redogörelsen.

Kan fråga uppkomma om bestämmande av särskilt arvode för viss egendom, åligge förvaltaren att tillhandahålla konkursdomaren förteckning över kända rättsägare, som hava särskild förmånsrätt i egendomen.

97 §.

Gäldenär skall av konkursboet njuta nödigt underhåll för sig, make och oförsörjda barn eller adoptivbarn under två månader från den dag, då beslutet om egendomsavträde meddelades, där ej han själv eller hans make kan annorledes försörja familjen. Kan ej inom nämnda tid bouppteckningsed avläggas av gäldenären, njute han underhåll till dess sådant skett. Gäldenären äge ock från konkursboet utbekomma och behålla dels nödiga gång- och sängkläder för sig, make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören till ett värde av högst femhundra kronor eller, där gäldenären icke är familjeförsörjare och ej heller har eget hushåll, högst tvåhundra kronor.

Vid bestämmande av vad gäldenären må bestås skall tagas hänsyn så väl till hans behov och boets ställning som ock till hans omsorg att göra rätt för sig och beredvillighet att fullgöra de skyldigheter, som enligt denna lag åligga honom.

178 §.

I sådana vid borgenärssammanträde förekommande frågor, som röra boets förvaltning, gälle, där ej annorledes är i denna lag stadgat, såsom

beslut den mening, varom bland närvarande borgenärer de förena sig vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, så framt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en fjärdedel av de röstande. Kan beslut på sådant sätt ej åstadkommas, gälle den mening rättsens ombudsman biträder.

179 §.

En var, som vill i fråga rörande boets förvaltning föra talan vid borgenärssammanträde, vare pliktig att uppgiva beloppet och beskaffenheten av sin fordran samt så vitt ske kan förete de handlingar, på vilka fordringen må vara grundad; i fråga om sammanträde, som hålles efter bevakningstidens utgång, skall dock vad sålunda är stadgat anses fullgjort, där borgenär i bevakningsinlaga lämnat nämnda uppgifter om fordringen och vid inlagan fogat de handlingar, som efter vad nyss sagts bort företes. Vid sammanträde, som hålles efter bevakningstidens utgång, må talan ej föras för fordran, som icke bevakats i konkursen.

För fordran eller del av fordran, som uppenbarligen är ogrundad, må talan ej föras. Har fordran blivit av domstol ogillad, må, ändå att beslutet icke äger laga kraft, talan för fordringen ej föras.

198 §.

Har konkurs i annat fall än som avses i 26 § upphört utan att till boet hörande fast egendom eller fartyg, som blivit infört i fartygsregistret, eller lott i fartyg gått till försäljning, ankomme på fastighetens eller fartygets eller fartygslottens ägare att därom göra anmälan hos den myndighet, hos vilken anteckning om konkursen eller anmälan om densamma jämlikt 21 § ägt rum; skolande, när förhållandet styrkes, anteckning därom i fråga om fast egendom eller fartyg, som blivit infört i fartygsregistret, göras i vederbörande inteckningsprotokoll samt fastighets- eller inteckningsbok.

Förslag

till

L a g

om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas.

- 1 §.

Den nu antagna konkurslagen skall jämte vad här nedan stadgas lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1922.

Har gäldenär försatts i konkurs innan nya lagen trätt i kraft, skall i avseende å konkursen äldre lag tillämpas. Är konkursansökning vid nämnda tid på prövning beroende, skall ock i fråga om prövning och handläggning av den ansökning ävensom i avseende å konkurs, som därå följer, äldre lag tillämpas.

I fråga om konkursbos rätt att återvinna egendom, som frångått gäldenären innan nya lagen trätt i kraft, skola, ändå att konkursen följt på ansökning, som gjorts först därefter, motsvarande bestämmelser i äldre lag tillämpas, om på grund därav frihet från klander för den, som åtkommit egendomen, finnes i fall, då sådan frihet ej äger rum enligt 28—36 §§ av nya lagen.

Förslag

till

L a g**om ackordsförhandling utan konkurs.**

4 §.

God man skall förordnas av konkursdomaren, då gäldenären gör ansökning därom; och skall vid förordnandet iakttagas, att gode mannen bör äga sådan insikt och erfarenhet, som med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet erfordras för upprättande av tillförlitlig bo-uppteckning och bedömande av gäldenärens ställning.

Har gäldenär, som är köpman, till god man föreslagit någon, som av förening av köpmän eller andra näringsidkare eller auktoriserad handelskammare erhållit bemyndigande att vara god man vid ackordsförhandlingar enligt denna lag, och har föreningen eller handelskammaren av Konungen erhållit tillstånd att meddela dylikt bemyndigande, skall konkursdomaren till god man förordna den av gäldenären föreslagne, utan så är att denne befinnes sakna den insikt och erfarenhet, varom stadgas i första stycket, eller enligt vad nedan i denna paragraf sägs är obehörig.

God man må ej den vara, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd; ej den, som är förklarad ovärdig att vidare nyttjas i rikets tjänst eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmåles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej heller den, som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Rättens ordförande eller i stad annan ledamot av rätten må ej vara god man; ej heller må på landet någon, som biträder domaren i hans

ämbetsgöromål, eller i stad någon, som är anställd vid rätten, vara god man.

Ej må gäldenärens make vara god man, ej heller någon, som är med gäldenären i den skyldskap eller det svågerlag, som i rättgångsbalken om jäv emot domare sägs; skolande i här nämnda avseende adoptivförhållande anses lika med skyldskap emellan föräldrar och barn.

Förslag

till

L a g

om ändring av vissa bestämmelser i lagen den 1 juli 1898 om boskillnad.

Härigenom förordnas, att 4—7, 10, 11, 18 samt 26—30 §§ i lagen den 1 juli 1898 om boskillnad, så vitt sagda lag jämlikt 5 § i lagen den 11 juni 1920 om införande av nya giftermålsbalken fortfarande skall gälla, skola, 7, 10, 18, 27 och 28 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 2, 5, 6, 9, 11 och 12 §§ i förordningen den 18 september 1862 huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvagörelse.

Häri genom förordnas, att 2, 5, 6, 9, 11 och 12 §§ i förordningen den 18 september 1862 huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvagörelse skola, 9 och 11 §§, så vitt de jämlikt övergångsbestämmelsen till lagen den 11 juni 1920 om ändring i vissa delar av nämnda förordning fortfarande skola gälla, erhålla följande ändrade lydelse:

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 5 och 22 §§ i lagen den 22 juni 1920 med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.

Häri genom förordnas, att 5 och 22 §§ i lagen den 22 juni 1920 med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m. skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

Har — — — — — fastigheten.
 Hör — — — — — åtgärden.
 Är — — — — — innehavare.
 Ej — — — — — belägen.

Har till registreringsmyndigheten inkommit anmälan därom, att utmätning skett av elektrisk understation eller ledning eller att enligt 28 § utsökningslagen förordnande meddelats om försäljning av fastighet, till vilken hör elektrisk understation, eller att enligt 70 § konkurslagen äskats, att sådan fastighet måtte utmättningsvis försälas, må registrering av stationen eller ledningen ej äga rum, med mindre det visas, att utmätningen upphävts eller att frågan om försäljning eljest förfallit.

22 §.

Har — — — — — övrigt.

Underlåter konkursboet att inom en månad efter därom av upplåtaren framställd begäran ställa säkerhet, avseende tiden från det beslutet om egendomsavträde meddelades och intill dess sex månader förflutit

från utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid, skall avtalet anses hävt vid utgången av förstnämnda tid. Ställes sådan säkerhet, men varder icke minst en månad före utgången av omförmälda sex månader ny säkerhet ställd, gällande för hela avtalstiden, skall avtalet anses hävt vid utgången av den tid, för vilken säkerhet ställts.

Denna lag skall träda i kraft den dag, då nya konkurslagen träder i kraft, men skall icke tillämpas i avseende å konkurs, som följt på ansökning, den där gjorts före sagda dag.

Särskilt yttrande av Professoren Kallenberg.

Under mitt arbete såsom ledamot av konkurslagstiftningskommittén kom jag till den uppfattningen, att konkursförvaltningsorganisationen borde omläggas sålunda, att det ålades domaren att utse förvaltare och borgenärerna att välja organ för kontrollen å förvaltningen. Denna uppfattning erhöll sitt renaste och principriktigaste uttryck i kommitténs preliminära förslag av 1910; i sitt slutliga förslag av 1911 modifierade kommittén i viss mån för att tillmötesgå uttalade betänkligheter regeln om domarens åliggande att utse förvaltare. Jag anser för min del alltjämt, att de huvudgrunder för förvaltningsorganisationen, som kommittén, förordat, innefatta de bästa garantierna för en god konkursförvaltning. Att här belysa och närmare utföra detta utöver vad kommitténs betänkande därom innehåller, torde icke vara erforderligt. Emellertid äro mäktiga intressen knutna till bibehållande i det väsentliga av gällande rätts regler angående utseende av konkursfunktionärer, och en med dessa intressen nära sammanhängande stark opinion inom kretsar, som närmast beröras av ifrågavarande lagstiftning, har uttalat sig mot kommitténs förslag i denna del. Då vid sådant förhållande den förutsättning för genomförande av detsamma, som består däri, att det från början omfattas med förtroende inom nämnda kretsar, icke är till finnandes, har jag nu i min egenskap av tillkallad sakkunnig vid fortsatt behandling av frågan om ny konkurslag icke funnit mig böra fortfarande förorda upptagandet i en ny konkurslag av den av kommittén föreslagna anordningen för tillsättande av konkursfunktionärer. Jag vill i stället, och detta helt och utan förbehåll, förena mig med övriga sakkunniga i att förorda, att det för innevarande års riksdag framlagda förslaget å nyo framlägges utan andra ändringar, vare sig i övrigt eller i de delar, som röra själva konkursförvaltningen, än sakkunnigas yttrande angiver. Efter mitt omdöme är sistnämnda förslag, jämväl vad angår stadgandena om konkursförvaltningen, i hög grad överlägset nu gällande konkurslag, och då behovet av en reform, som sträcker sig över konkurslagstiftningens hela område, är trängande, synes dess tillgodoseende icke böra undanskjutas till dess efter genomförandet av den stora processreformen eller vid annan oviss tidpunkt enighet må hava kunnat vinnas om riktigheten av den ståndpunkt, som konkurslagstiftningskommittén intog.

